

ETHICISMEN EN HUN **RISICO'S**: 150 cartoons over ethiek op het werk

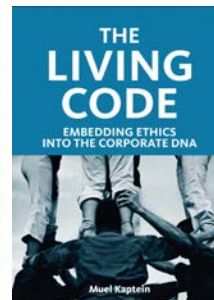
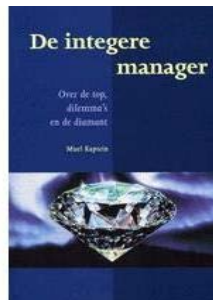
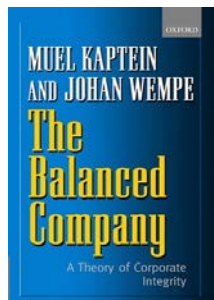
Muel Kaptein

De paperback van dit e-boek is uitgegeven door Amazon (ISBN 9781097807352). Het boek is te koop via de websites van Amazon Duitsland, Amazon Engeland, Amazon Frankrijk, Amazon Italië, Amazon Japan, Amazon Spanje en Amazon VS.

Het boek is in het Engels verschenen (ISBN 9781980984863) onder de titel 'Ethicisms and their Risks: 150 new cartoons about ethics at work'.

Eerste paperback uitgave juli 2019.
Eerste online uitgave september 2019.

Andere boeken van de auteur zijn:

Serieuw woord vooraf

Ethiek met een glimlach

Ethiek is de reflectie op de moraal: het is de kritische bezinning op onze morele waarden, normen en gedragingen. Cartoons zijn een krachtig hulpmiddel bij deze reflectie: op een beeldende en humoristische wijze beschrijven ze de huidige moraal en stellen ze deze ter discussie. Cartoons houden ons en anderen een spiegel voor en zijn daarmee ethiek met een glimlach.

Ethicisemen

Dit boek bevat 150 cartoons over ethiek op het werk. Het zijn niet zomaar cartoons. Elke cartoon verwijst naar steeds een andere kenmerkende en fundamentele visie op ethiek op de werkplek. Deze visies noem ik *ethicisemen* omdat het zelfstandige naamwoorden betreft die eindigen op het achtervoegsel *-isme*. Woorden die eindigen op *-isme* beschrijven hoe we denken en hoe we dingen zien. Ethicisemen zijn gerelateerd aan bestaande morele theorieën, doctrines en ideologieën.

Het belang van ethicisemen

De ethicisemen die wij volgen, zijn belangrijk voor wat ethiek voor ons betekent, hoe we ethiek toepassen en welk gedrag wij van anderen verwachten. We kunnen moraliteit niet begrijpen of veranderen zonder inzicht te hebben in gehanteerde en gewenste ethicisemen.

Een catalogus van ethicisemen

Dit boek is een catalogus van ethicisemen, gepresenteerd in alfabetische volgorde. Per ethicisme geef ik een korte definitie en een beschrijving van een bijbehorend typisch risico. Het risico wordt weergegeven in de cartoon. Dank daarbij aan John Körver die de door mij bedachte cartoons heeft getekend.

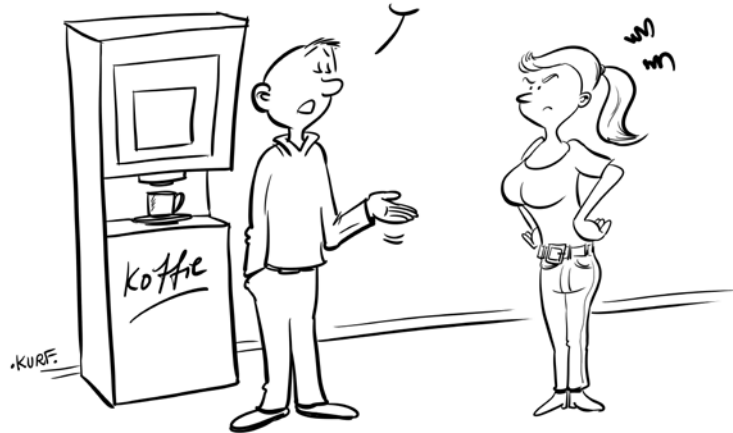
Delen met anderen

Het doel van dit boek is de eigen ethicisemen en de daarmee gepaard gaande risico's te ontdekken. Hopelijk gebeurt dit met een glimlach. U kunt de cartoons ook delen met anderen om ethische onderwerpen op een luchtige en ontwapenende wijze aan te kaarten.

Veel plezier en een goede reflectie toegewenst!

SEKSUELE INTIMIDATIE?

IK BEN ALLEEN MAAR HEEL EERLIJK
ALS IK ZEG DAT IK ER VANNACHT VAN HEB
GEDROOMD DAT JIJ IN MIJN ARMEN
IN MIJN BED LAG!

1. Moreel absolutisme

De visie dat bepaalde handelingen altijd (absoluut) goed of fout zijn. Een risico is dat ethische normen worden doorgevoerd tot in het absurde zodat andere normen worden geschonden.

WE HEBBEN EEN GEDRAGSCODE GEMAAKT
DIE HEEL GEMAKKELIJK TE LEREN EN
TE ONTHOUDEN IS. ZIJ BESTAAT UIT
MAAR DRIE WOORDEN :
HANDEL ALTIJD ETHISCH !

2. Moreel abstractionisme

(ook wel **idealisme** genoemd)

De visie dat ethiek gaat over abstracte en idealistische voorschriften die niet daadwerkelijk bestaan en die niet te realiseren en operationaliseren zijn. Een risico is dat men denkt dat ethiek geen praktische richtlijnen en handvatten kan geven.

3. Moreel absurdisme

De visie dat we leven in een irrationele, absurde wereld waarin geen absolute moraliteit bestaat, zodat mensen vrij zijn om hun eigen moraliteit te bedenken. Een risico is dat deze visie wordt gebruikt als een excuus voor irrationeel en onethisch gedrag.

4. Moreel accidentalisme

De visie dat sommige gebeurtenissen eenvoudigweg geen oorzaak hebben maar een toevalligheid (accident) zijn. Een risico is de ontkenning van morele verantwoordelijkheid.

5. Moreel agatisme

De visie dat het goede (in het Grieks 'agathos') uiteindelijk zegeviert, ook al gebeuren er moreel slechte dingen. Een risico is dat al het slechte wordt getolereerd.

Wij zijn zo GECHARMEERD
VAN UW GOEDEDOELENORGANISATIE
DAT WE HEBBEN BESLOTEN ALLE
BEZITTINGEN EN MIDDELEN
VAN ONS BEDRIJF AAN U
TE SCHENKEN!

6. Moreel altruïsme

De visie dat het dienen van
andermans (in het Latijn 'alter')
belangen de enige morele
waarde is en dat de eigen
belangen er niet toe doen.
Een risico is dat de eigen
rechten worden geschonden.

7. Amoralisme

De visie dat ethische normen geen eigen objectieve realiteit of basis hebben (er bestaat geen (oftewel 'a') moraliteit). Een risico is dat over elke ethische norm kan worden onderhandeld en dat deze daarmee kan worden ondermijnd en opgeheven.

WELKE BELANGEN ZULLEN
WE VOORRANG GEVEN, DIE
VAN DE AANDEELHOUDERS
OF VAN DE KLANTEN?

8. Moreel anarchisme

De visie dat werknemers de ethiek van de organisatie bepalen en niet het management vanwege een gebrek aan morele autoriteit van het management (anarchisme betekent in het Oudgrieks 'geen heerser'). Een risico is dat werknemers normen bepalen of kiezen die in hun eigen belang zijn.

9. Moreel aritmeticisme

De visie dat wat moreel goed en slecht is, kan worden berekend (aritmetica is rekenkunde).

Een risico is dat men datgene wat niet kan worden berekend negeert.

10. Moreel ascetisme

De visie dat mensen en organisaties moeten leven als een kluizenaar of monnik: het nastreven van een leven gekarakteriseerd door zelfdiscipline en zelfontkenning via eenzaamheid, zwoegen, vasten en zuinigheid (ascese staat voor onthouding). Een risico is het ontstaan van kleinzieligheid, bekrompenheid en kieskeurigheid.

11. Moreel ascriptivisme

De visie dat mensen moreel verantwoordelijk zijn voor hun gedrag, zelfs als dat het gevolg is van de invloed van iets of iemand anders (ascriptivisme komt van het Engelse 'ascribe' dat 'toeschrijven' betekent).

Een risico is dat mensen de schuld krijgen van dingen buiten hun invloedssfeer.

12. Moreel autisme

De visie dat mensen en organisaties zich moeten afsluiten van de morele verwachtingen van anderen omdat deze afleiden en demotiveren (autisme komt van het Griekse woord 'autos' dat 'zelf' betekent). Een risico is dat belangrijke (nieuwe) ethische onderwerpen en normen worden gemist.

ETHISCH LEIDERSCHAP IS
ERG BELANGRIJK. ALS LEIDER
HEB IK DAAROM BEPAALD WAT
ETHISCH IS VOOR JOU. ALS JE
HIER WILT TEKENEN VOOR AKKOORD,
WORD JE EEN GOEDE VOLGER!

13. Moreel autocratisme

De visie dat één persoon de absolute macht heeft (de autocraat) om te bepalen wat ethisch is, zonder enige beperkingen of controle. Een risico is dat de meningen van anderen er niet toe doen.

IN ... ALLE ... OPRECHTHEID...
ZEG .. IK ... DAT .. IK .. DENK .. DAT..
ETHIEK .. HEEL .. HEEL ... HEEL..
.. BELANGRIJK ... IS ..

14. Moreel autocuïsme

De visie dat, net als bij het lezen van een autocue, men precies moet doen en zeggen wat anderen van tevoren hebben vastgesteld, gepland, of voorgeschreven. Een risico is gebrek aan authenticiteit.

15. Moreel autonomisme

De visie dat men dient te streven naar zelfbestuur (autonomie) bij het bepalen van wat goed en slecht is. Een risico is het negeren van de context en maatschappij.

16. Moreel autoritarisme

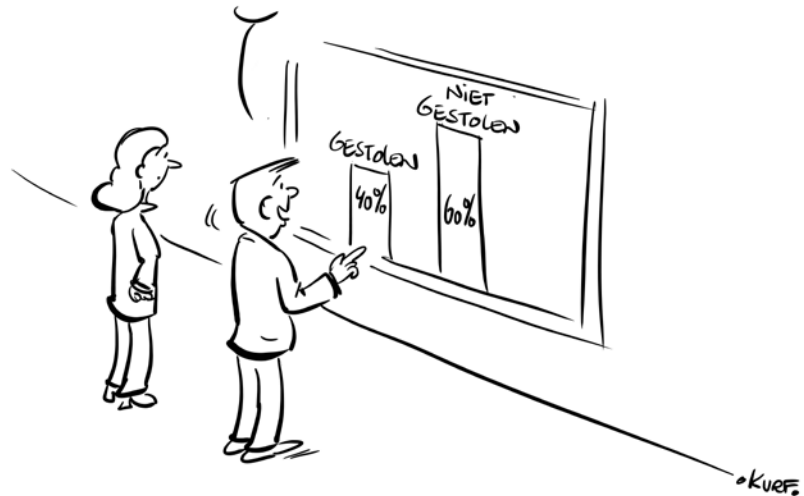
De visie dat degenen met gezag (autoriteit) moreel overwicht hebben. Een risico is dat ondergeschikten wordt opgedragen zich onethisch te gedragen.

17. Moreel bacteriofobisme

De visie dat, om de eigen integriteit intact te houden, men geen enkel risico mag nemen dat mogelijkwerijs de integriteit compromitteert (men heeft een fobie voor bacteriën die de integriteit kunnen aantasten). Een risico is passiviteit.

IK BEN ZEER TEVREDEN
MET DE AUDITUITKOMSTEN.
VORIG JAAR HEEFT ZESTIG
PROCENT VAN ONZE WERKNEMERS
NIET VAN ONS BEDRIJF GESTOLEN!

18. Moreel bonisme (ook: **optimisme**)

De visie dat de wereld en mensen in het algemeen of in de basis goed (is 'bon'/'bono') zijn, maar niet perfect. Een risico is dat het kwade wordt genegeerd.

WILT U OM MIJN REISKOSTEN GOED
TE KEUREN ALSTUBIEFT UW PARAAF
IN HOKJÉ 12 PLAATSEN? ZOALS U KUNT
ZIEN, HEBBEN DE ANDERE ELF
LEIDINGGEVENDEN HUN GOEDKEURING
AL GEGEVEN!

19. Moreel bureaucratisme

De visie dat ethisch gedrag voortkomt uit een administratief proces van regels en procedures, opgesteld door iemand achter een bureau. Een risico is het ondermijnen van zelfregulering.

20. Moreel caveatisme

De visie dat de belanghebbenden van een organisatie zich bewust moeten zijn (in het Latijn 'caveat') van hun mogelijke informatie-achterstand ten opzichte van de organisatie en dat ze daarom op hun hoede moeten zijn dat de organisatie deze informatie-achterstand niet misbruikt (afkomstig van de uitdrukking 'caveat emptor' dat betekent 'koper (is in het Latijn 'emptor') wees bewust'). Betrokkenen moeten dus hun eigen verantwoordelijkheid nemen. Een risico is dat de organisatie dit gebruikt als rechtvaardiging van het eigen onethische gedrag.

vroeger was
alles beter!
toen kon je nog
klanten meenemen
naar het bordeel!

inderdaad!
toen kon je nog
prijsafspraken
maken met de
concurrent!

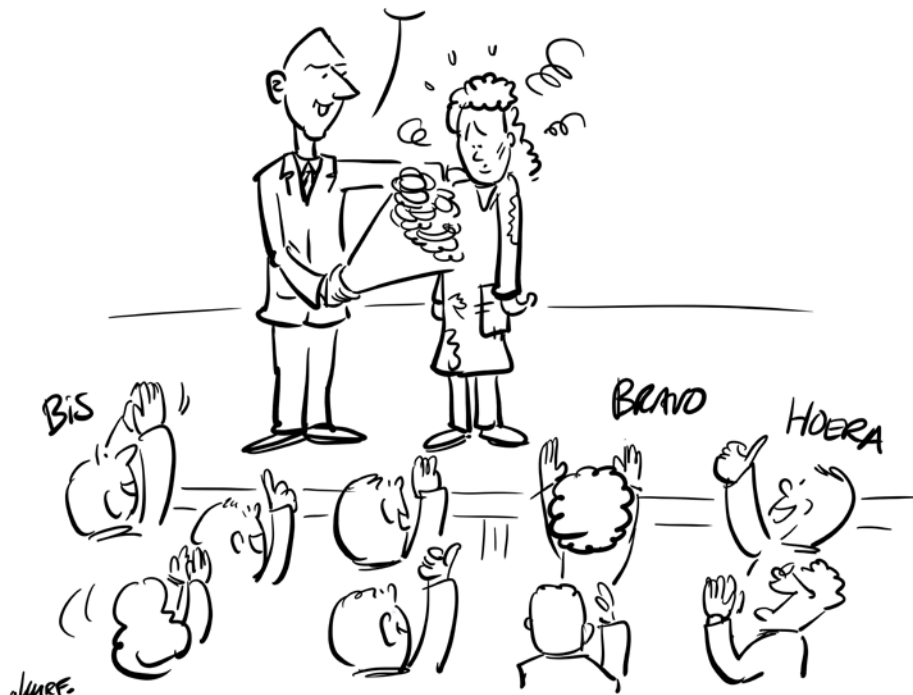
was het normaal dat
overuren zwart
werden uitbetaald.

en was een
rokende schoor-
steen een teken
van voorspoed!

21. Moreel classicisme

De visie dat ethische normen vroeger (in de klassieke tijd) beter waren. Een risico is de ontkenning van veranderende omstandigheden die om nieuwe normen vragen.

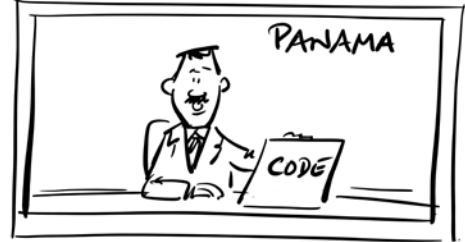
WIJ DANKEN JE ENORM VOOR AL JE INZET
GEDURENDE ZOVEEL JAREN, OM STEEDS
MAAR WEER JE EIGEN INTEGRITEIT OP TE
OFFEREN TEN GUNSTE VAN ONZE ORGANISATIE!

22. Moreel collectivisme

De visie dat de morele overtuigingen en acties van een individu ten goede moeten komen aan die van het collectief (de organisatie, de beroepsgroep, de maatschappij). Een risico is dat de belangen en integriteit van het individu worden genegeerd.

HEEL MOOI, DIE BESWITVAARDIGHEID
VAN ONS DOCHTERBEDRIJF, OM ZO SNEL
TE KOMEN MET
EEN EIGEN
GEDRAGSCODE!

23. Moreel communalisme (ook: soevereïnisme)

De visie dat elk onderdeel
(‘community’) van een organisatie
autonoom en onafhankelijk
bepaalt wat moreel juist is.
Een risico is dat de moraliteit van
de organisatie inconsistent wordt.

ALLES IS BESPREEKBAAR BIJ
ONZE ORGANISATIE. DUS VERTEL MAAR
HOEVEEL STEEKPENNINGEN JE
MIJ AANBIEDT.

24. Moreel communicationisme (ook: **bespreekbarisme**)

De visie dat het bediscussiëren van zaken de basis vormt van ethiek en dat zaken ethisch zijn zolang ze openlijk kunnen worden besproken (gecommuniceerd). Een risico is dat de verkeerde zaken worden bediscussieerd.

25. Moreel compartmentalisme

De visie dat een persoon of organisatie verschillende en niet aan elkaar gerelateerde – oftewel compartimenten van – morele waarden en normen kan hebben voor verschillende rollen en functies. Een risico is de afwezigheid van een alomvattende moraliteit door fragmentatie en beperkingen.

26. Moreel concretisme
(ook: **hypostationisme**,
reïficationisme en **reïsme**)

De visie dat moraliteit dient te worden vertegenwoordigd – oftewel uitgedrukt, weergegeven en voorgesteld – door concrete zaken. Een risico is dat normen die niet concreet zijn, worden genegeerd.

ZOLANG ZE HET NIET CONCREET MAKEN,
ZIJN WE NIET VERPUCHT HEN TE HELPEN.

•kuef.

WAT SLAP VAN JE
DAT JIJ JE EIGEN VEILIGHEID
BOVEN LOYALTEIT AAN DE
GROEP STELT!

27. Moreel conformisme (ook: tribalisme)

De visie dat men de moraliteit dient over te nemen van de groep waartoe men behoort (men dient zich te conformeren). Een risico is de opoffering van de eigen moraliteit.

GELUKKIG IS HET BETER VOOR
DE NATIONALE ECONOMIE EN
GEZONDHEIDSZORG DAT WIJ
ONS KANKERVERWEKKENDE PRODUCT
BLIJVEN VERKOPEN.

28. Moreel consequentialisme

De visie dat alleen de gevolgen en resultaten, oftewel de consequenties, van een handeling bepalen of de handeling goed of slecht is. Een risico is dat er geen rekening wordt gehouden met slechte bedoelingen en slecht gedrag.

29. Moreel conservatisme (ook: ritualisme)

De visie dat men tradities dient te behouden (men is behoudend oftewel conservatief) die erop gericht zijn vaststaande en ingeburgerde morele praktijken in stand te houden, of die weerstand bieden aan verandering in moraliteit. Een risico is dat onethisch gedrag onverminderd aanhoudt.

JULLIE HEBBEN DIT JAAR LATEN ZIEN
DAT JULLIE JE HEEL GOED AAN DE
GEDRAGSCODE KUNNEN HOUDEN.
PROFICIAT! DAAROM MOGEN JULLIE
KOMEND JAAR LATEN ZIEN DAT
JULLIE ZO'N CODE NIET NODIG HEBBEN!

30. Moreel constructivisme

De visie dat moraliteit wordt ontworpen, gebouwd en vormgegeven (oftewel geconstrueerd), en niet wordt ontvangen en geen objectieve waarde heeft. Een risico is dat moraliteit wordt vernietigd.

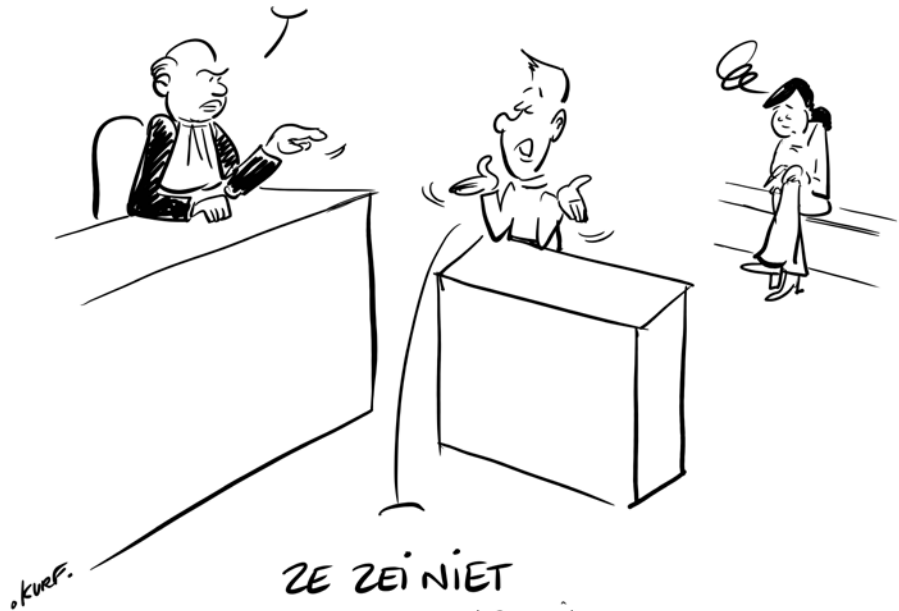

31. Moreel contextualisme

De visie dat ethische normen niet absoluut zijn en altijd gelden, maar afhangen van de specifieke context. Een risico is dat de context volledig bepaalt wat ethisch is.

• Kurf.

WAAROM HEEFT U
UW COLLEGA VERKRACHT?

ZE ZEI NIET
LUID EN DUIDELIJK
GENOEG "NEE"!

32. Moreel contractualisme

De visie dat een impliciete of expliciete afspraak (contract) tussen mensen de basis is voor wat goed en slecht is. Een risico is dat alles waarover niet van tevoren een afspraak is gemaakt, is toegestaan.

33. Moreel controlisme

De visie dat mensen alleen het juiste doen wanneer ze worden gecontroleerd door toezicht, checks en inspecties. Een risico is dat mensen denken dat ze niet worden vertrouwd.

KINDERARBEID IS ALGEMEEN
GEACCEPTEERD IN DIT LAND.
HET IS DUS ONZE MORELE Plicht
KINDEREN IN DIENST
TE HEBBEN!

34. Moreel conventionalisme (ook: normalisme)

De visie dat mensen zich dienen te gedragen in overeenstemming met geaccepteerde morele normen (conventies) die hetzij arbitrair, hetzij artificieel zijn bepaald. Een risico is dat mensen normen volgen die niet ethisch zijn.

35. Moreel corporatisme

De visie dat de belangen van de organisatie (de corporatie) het belangrijkste zijn en altijd moeten worden gediend. Een risico is dat andere legitieme belangen worden geschaad.

IK VOLG ALTIJD HET ADUIES
VAN ONZE COMPLIANCE OFFICER.
DUS TOEN HIJ ZEI DAT IK DIRECT
ACTIE MOEST ONDERNEMEN,
DEED IK DAT EN HEB IK HEM
DIRECT ONTSLAGEN!

36. Moreel creativisme

De visie dat het acceptabel is om de situatie en normen in het eigen voordeel te interpreteren (dus creatief met de situatie en normen om te gaan), zolang de normen wel worden nagekomen.

Een risico is dat de geest van de norm wordt geschonden.

ZIE DEZE CARTOON DAN.
BEDRIJVEN HEBBEN ETHIEK!

37. Moreel cynisme

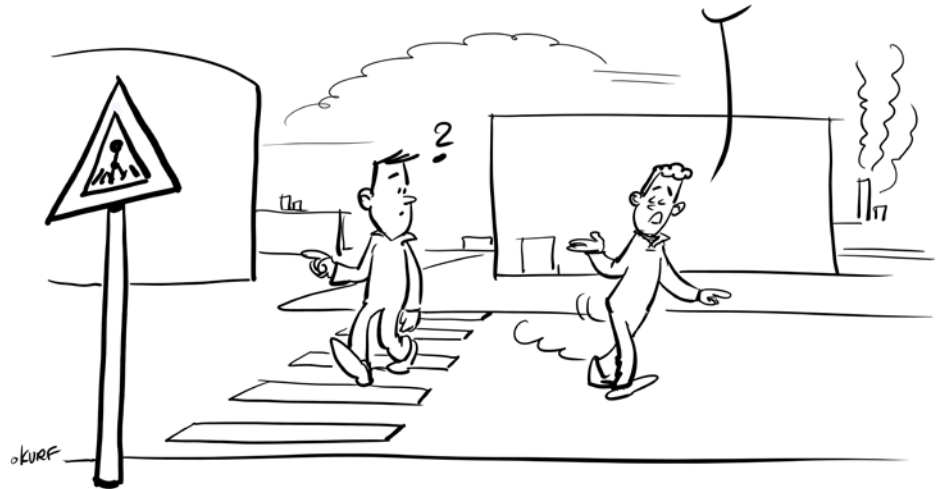
De visie dat men
conventionele moraliteit op
een kritische (cynische)
manier dient te benaderen.
Een risico is minachting van
goede morele normen.

38. Moreel darwinisme

De visie dat alleen de beste ethiek overleeft (soortgelijk aan de leer van Darwin van de 'survival of the fittest'). Een risico is dat ethiek wordt gezien als een competitie over wie de betere of beste ethiek beschikt.

IN ONZE GEDRAGSCODE STAAT DAT
IK VEILIG EN EFFICIËNT DIEN TE
HANDELEN. VEILIGHEID EN EFFICIËNTIE
GAAN ECHTER NIET ALTIJD SAMEN.
DAAROM IS DE CODE SLECHT EN HOEF
IK ME ER NOOIT AAN TE HOUDEN!

39. Moreel deconstructivisme

De visie die zich erop richt om onvolkomenheden of inconsistenties te vinden in morele normen om ze te kunnen afbreken (deconstrueren). Een risico is dat dilemma's, zoals conflicterende normen, worden gezien als het falen van ethiek en derhalve als reden voor onethisch gedrag.

WE LEVEN IN EEN
DEMOCRATISCH LAND,
WAAR DE MEERDERHEID
BESLIST!

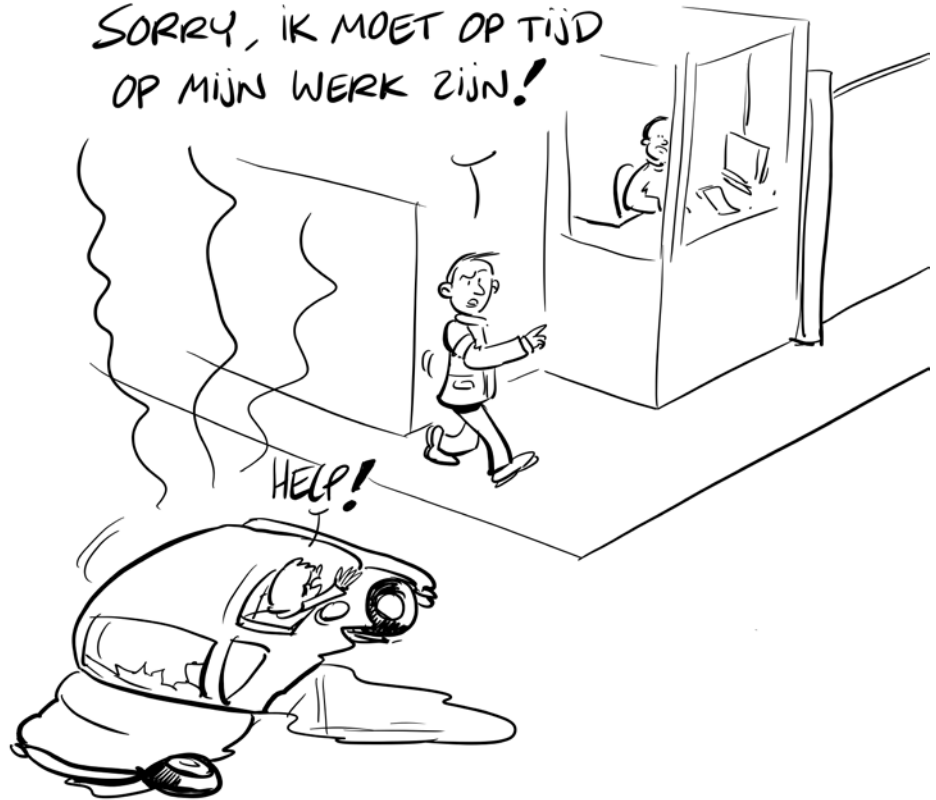
HET IS TWEE
TEGEN EEN,
DUS ONDANKS UW
RECHT OP EEN NIEUW
PRODUCT, KRIJGT U
DAT NIET!

40. Moreel democratisme

De visie dat, op een democratische wijze, de meerderheid beslist wat ethisch en onethisch is. Een risico is het negeren van de morele meningen en belangen van de minderheid.

SORRY, IK MOET OP TIJD
OP MIJN WERK ZIJN!

41. Deontologisme (ook: moreel imperativisme)

De visie die universele imperatieven benadrukt, zoals morele wetten, taken, plichten en verboden (vernoemd naar de deontologie oftewel beginsel-ethiek). Een risico is dat uitzonderingen onmogelijk zijn, zelfs als de situatie erom vraagt.

42. Moreel dependentisme

De visie dat de omstandigheden perfect moeten zijn, wil men in staat zijn om verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen gedrag. Men maakt zich dus afhankelijk, 'dependent', van de omstandigheden. Een risico is dat er altijd een excuus is waarom men niet verantwoordelijk is.

ONZE CONCLUSIE LUIDT DAN DAT WE
HEBBEN KENNISGENOMEN VAN DIT RAPPORT
DAT VASTSTELT DAT DERTIG PROCENT VAN
ONZE KLANTEN JAARLIJKS SLECHT WORDT
BEHANDELD DOOR ONZE MEDEWERKERS.
WIJ DANKEN DE AUTEURS VAN DIT GLASHELDERE
RAPPORT EN DAARMEE KAN DIT ONDERZOEK VAN
ONZE AGENDA. DAN GAAN WE NU DOOR NAAR
HET VOLGENDE PUNT OP DE AGENDA: ONZE
BELONING.

43. Moreel descriptivisme

De visie dat ethiek slechts weerspiegelt of beschrijft hoe mensen en organisaties zich feitelijk, in het echte leven, gedragen; ethiek is niet normatief, het kan geen gedrag voorschrijven. Een risico is dat ethiek geen invloed heeft op het gedrag.

HET IS EEN GROF SCHANDAAL
DAT IK HEB GESTOLEN. MAAR IK
BEN ER NIET SCHULDIG AAN. HET
IS DE SCHULD VAN MIJN OUDERS.
ZE HEBBEN MIJ TER WERELD
GEBRACHT!

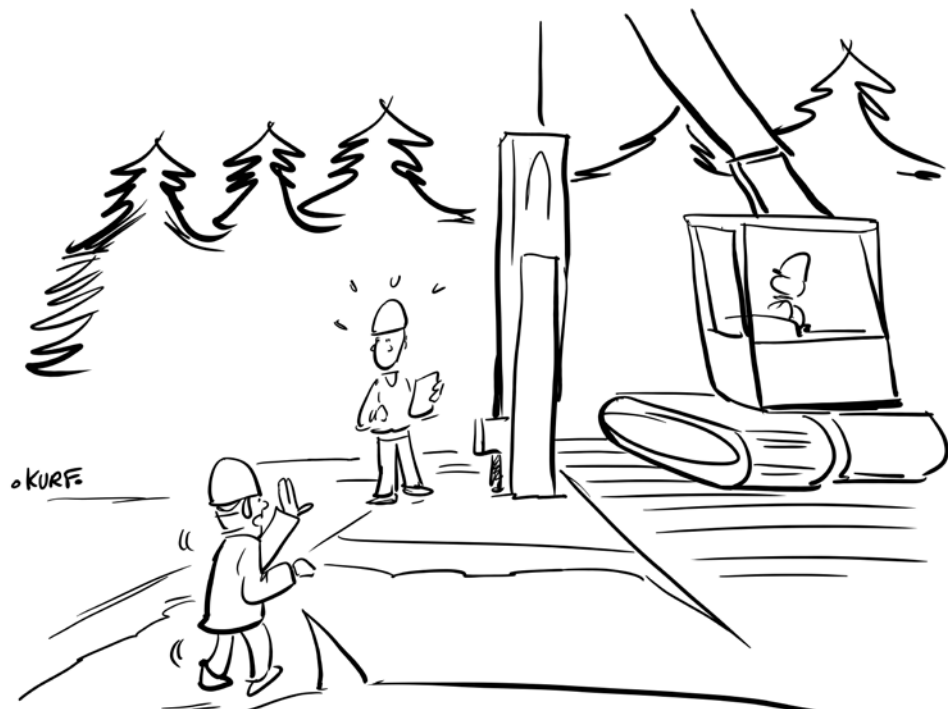
44. Moreel determinisme

De visie dat alle menselijke handelingen worden bepaald (gedetermineerd) door oorzaken buiten henzelf, waarbij het bestaan van vrije wil en menselijke keuzes wordt ontkend. Een risico is dat mensen geen verantwoordelijkheid nemen voor hun handelingen omdat die door externe factoren zijn veroorzaakt.

45. Moreel distantisme (ook: **bufferisme**)

De visie dat ethiek niet te dichtbij moet komen, maar op afstand (distantie) moet blijven. Ethiek is namelijk aan de ene kant zinvol, maar aan de andere kant gevaarlijk, risicovol, en bedreigend. Een risico is dat ethiek een marginale invloed heeft.

46. Moreel dogmatisme

Deze visie stelt onbuigzame getrouwheid aan de doctrine (dogma's) boven rationele en redelijke bevraging ervan. Een risico is gebrek aan flexibiliteit en openheid voor andersluidende meningen.

ONZE BOUW VERSTOORT HET
BROEDEN VAN DE VOGELS. WE LEGGEN
HET WERK NEER EN GAAN OVER
ZES WEKEN VERDER.

WELKOM BIJ ONZE MAANDELIJKSE
DIRECTIEVERGADERING. WE HEBBEN
ALLEEN MAAR DILEMMA'S OP
DE AGENDA STAAN.

47. Moreel dualisme
(ook: **dilemmaïsme**)

De visie dat de wereld wordt
bestuurd door twee tegengestelde
(duale) krachten. Een risico is
dat alles een dilemma wordt.

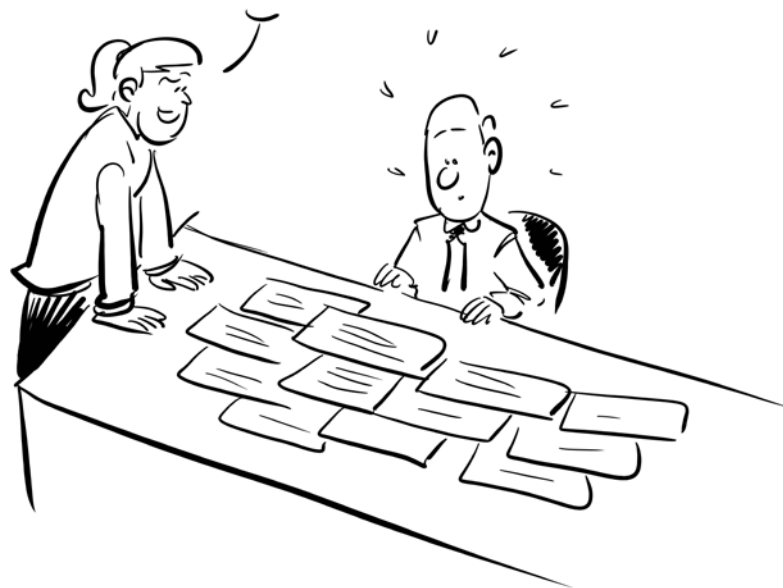
WELKOM BIJ DEZE EERSTE EN
BELANGRIJKSTE SESSIE VAN ONS
LEIDERSCHAP ONTWIKKELINGSPROGRAMMA.
VANDAAG LEREN WE HOE JE
EEN ANDER DE ZWARTE PIET
TOESCHUIFT!

48. Moreel duikbotisme

De visie dat mensen moeten proberen hun verantwoordelijkheden zo veel mogelijk te ontduiken (oftewel als een duikboot onder water gaan). Een risico is dat niemand verantwoordelijkheid neemt voor onethische praktijken.

DIT ZIJN ALLE EXTERNE CODES
DIE OP ONZE ORGANISATIE VAN
TOEPASSING ZIJN. WEES ZO
VRIENDELIJK UIT ELK ERVAN VOOR
DE VOOR ONS GUNSTIGE PASSAGES
TE SELECTEREN EN DAARVAN
ONZE EIGEN CODE TE MAKEN!

49. Moreel eclecticisme

De visie die de grenzen van bestaande morele overtuigingen niet respecteert maar ideeën van elk selecteert ('eclectisch' betekent het beste uitkiezend). Een risico is de opportunistische willekeurigheid in overtuigingen en ethische normen.

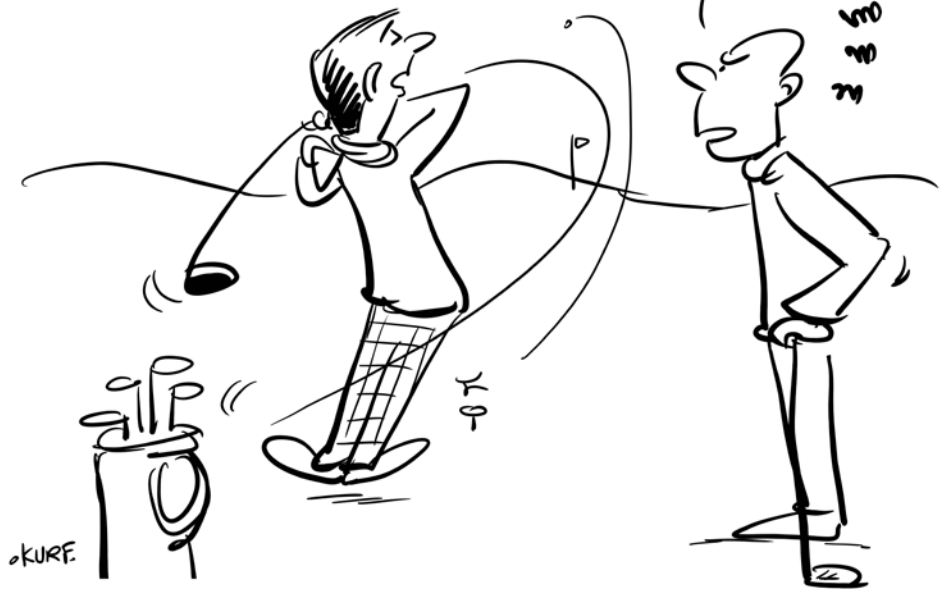

50. Moreel egalitarisme

De visie dat gelijkheid (egaliteit) van alle mensen de belangrijkste ethische waarde is. Een risico is dat de inzet van mensen en het leveren van output door mensen niet worden gestimuleerd.

IK WIL DERTIG PROCENT
MEER VERDIENEN!

MAAR
JE VERDIENT
TOCH AL DERTIG
KEER MEER DAN
DE LAAGSTBETAALDE
MEDEWERKERS
VAN ONS BEDRIJF!

51. Moreel egoïsme (ook: **egocentrisme** en **egotisme**)

De visie dat goed en fout worden
bepaald door de maximalisatie
van de eigen (ego) belangen.
Een risico is het schaden van
de belangen van anderen.

ZOU JE MIJN SCHOENEN KUNNEN POETSEN?

52. Moreel elitisme

De visie dat de individuen die de elite vormen, boven de moraal staan en recht hebben op privileges. Een risico is dat elites hun positie misbruiken (en naast hun schoenen gaan lopen).

MAAR WAAROM DOET U ZAKEN
MET DAT CORRUPTIE REGIME?

OMDAT WE ER EEN
GOED GEVOEL OVER HEBBEN!

53. Moreel emotionalisme

De visie dat gevoelens (emoties) de basis zijn voor het bepalen van goed en fout. Een risico is het negeren van de rede.

WAT JE HEBT GEDAAN IS
ONEERLIJK, RESPECTLOOS EN
EEN GROVE OVERTREDING
VAN DE WET!

54. Moreel emotivisme

De visie dat morele uitspraken inherent vooringenomen zijn en niets meer dan uitingen van emoties. Een risico is dat morele oordelen worden afgeschreven als emotionele uitbarstingen.

LATEN WE DAN BESWITEN ONS
NIEUWE PRODUCT OP DE MARKT
TE BRENGEN. ALS ACHTERAF
BUIKT DAT HET TOT DODEN LEIDT,
DAN DRAAIEN WE ONS BESWIT TERUG!

55. Moreel empiricisme

De visie dat zintuiglijke (empirische) waarnemingen de betrouwbaarste of zelfs de enige bron van kennis zijn waar het moraliteit betreft. Een risico is dat mensen potentiële morele kwesties negeren.

EEN GOEDE REPUTATIE IS ZEER
BELANGRIJK VOOR ONZE ORGANISATIE.
DAAROM MOET ELKE WERKNEMER DE
SCHIJN VAN ONETHISCH GEDRAG VERMIDDEN.
DUS ALS JE JE ONETHISCH GEDRAAGT,
ZORG ER DAN VOOR DAT NIEMAND HET
ZIET OF ERVAN WEEET!

56. Moreel estheticisme

De visie dat mooi (esthetisch) gevonden worden de hoogste morele waarde is. Een risico is dat onethisch gedrag toelaatbaar is zolang anderen dit niet opmerken.

U PROBEERT MIJ OM TE KOPEN!
IK MOET DIT ONMIDDELLIJK MELDEN
AAN DE NATIONALE AUTORITEITEN!

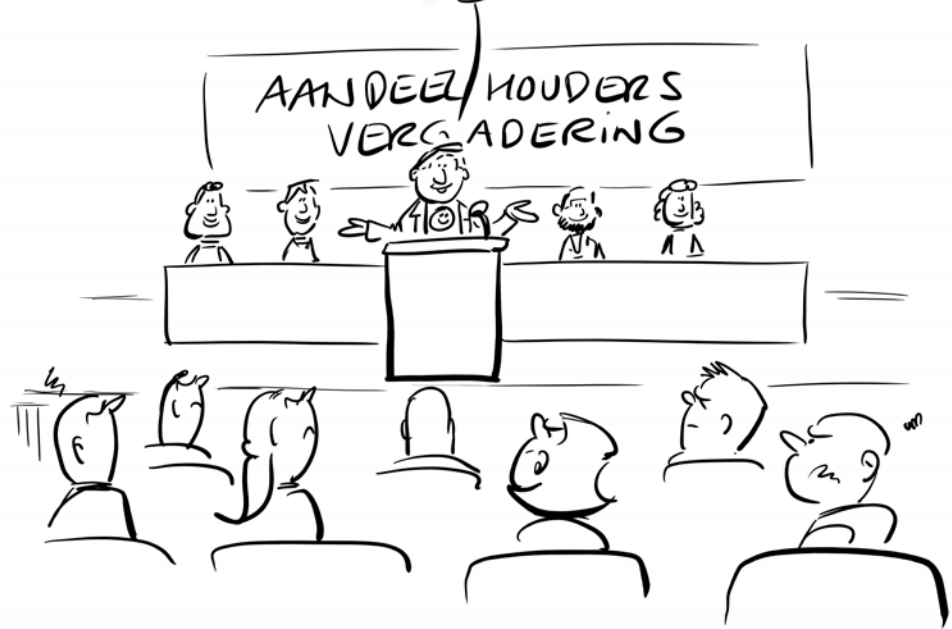

57. Moreel etnocentrisme

De visie dat het oordelen over de moraliteit van een andere cultuur louter moet worden gedaan op basis van de moraliteit van de eigen cultuur (in het Grieks 'ethnos').

Een risico is onwetendheid over de specifieke aard van andere culturen waardoor onjuiste opvattingen daarover ontstaan.

WE HEBBEN ONS FINANCIEEL JAARVERSLAG
AFGESCHAFT. VAN NU AF AAN PUBLICEREN
WIJ JAARLIJKS ONS GELUKVERSLAG.
GELUK IS ONZE NIEUWE MAATSTAF EN MEETIAT!

58. Moreel eudaimonisme

De visie die persoonlijk geluk (dat in het Grieks 'eudaimonia' betekent) centraal stelt binnen ethische kwesties. Een risico is de ontkenning en miskening van andere doelen.

DANKZIJ MIJN GROTE BIJDRAGE AAN
DE ORGANISATIE HEEFT HET BESTUUR
BESLOTEN DAT DE REGELS NIET
OP MIJ VAN TOEPASSING ZIJN!

59. Moreel exceptionalisme
(ook: **antinomianisme** en
grandeurisme)

De visie dat morele normen niet van toepassing zijn op speciale en buitengewone (exceptionele) mensen. Een risico is dat zulke mensen denken dat voor hen elke vorm van onethisch gedrag is toegestaan.

60. Moreel exemplarisme

De visie dat goed en fout worden bepaald door de waarden en het gedrag van rolmodellen (oftewel van degenen die een voorbeeld, exemplaar, zijn). Een risico is de keuze van het verkeerde rolmodel.

61. Moreel exhibitionisme
(ook: **demonstratisme**)

De visie dat mensen en collectieven hun ethische gedrag en prestaties publiekelijk bekend moeten maken (exhibitioneren), omdat het anders niet bestaat of kan worden erkend. Een risico is dat zelfs normaal gedrag wordt overdreven en uitvergroot.

HOEWEL HET VOORGESTELDE BESLUIT VAN HET
BESTUUR ERG ONETHISCH IS, STAAN WE ER
ALS ETHIEKKOMMISSIE TOCH ACHTER, OMDAT
ONS BEDRIJF ANDERS FAILLIET GAAT.

EN DAN IS ER HELEMAAL GEEN
MOGELIJKHEID MEER VOOR ETHIEK !

62. Moreel existentialisme

De visie dat elke persoon haar of
zijn eigen waarden moet creëren
vanwege het feit dat zij/hij leeft
(existeert). Een risico is dat men
universele waarden ontkent.

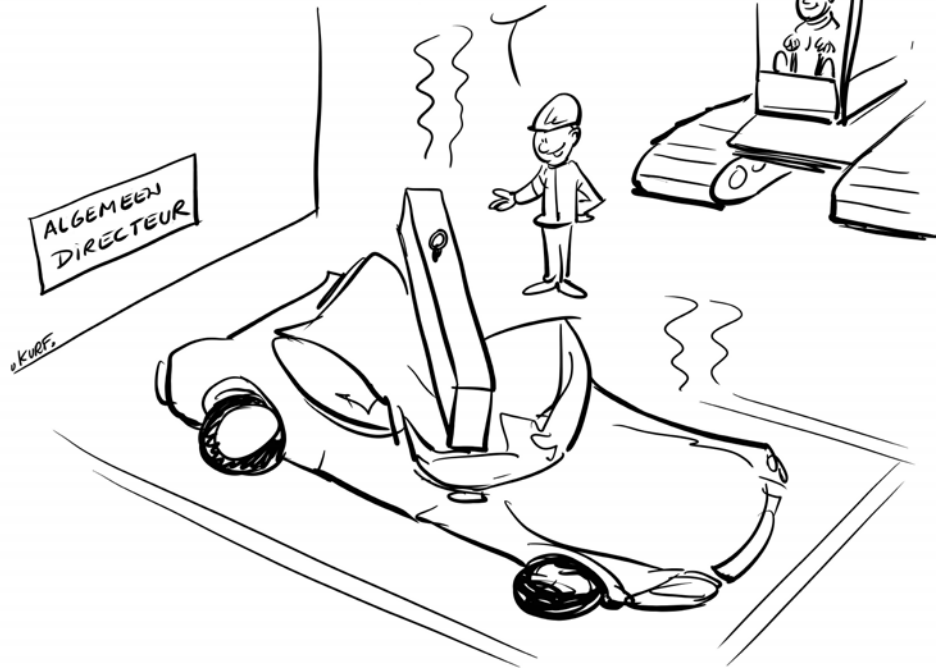
IK GEEF TOE DAT IK DE WET HEB
OVERTREDEN. U KUNT ME DAAR ECHTER
NIET DE SCHULD VAN GEVEN. HET IS
MIJN EERSTE JAAR ALS DIRECTEUR EN
IK BEN NOG NIET ZO BEDREVEN IN HET
VERBERGEN VAN MIJN WETSOVERTREDINGEN!

63. Moreel experientialisme

De visie dat ervaring (in het Engels 'experience') de bron is voor morele kennis. Een risico is dat een gebrek aan ervaring gebruikt kan worden om onethisch gedrag te rationaliseren.

OMDAT HET BESTUUR ONS HEEFT
LATEN VALLEN ALS EEN BAKSTEEN,
MOETEN ZE VOELEN HOE DAT VOELT!

64. Moreel extremisme (ook: vandalisme)

De visie dat het wenselijk is om een morele waarde of waardenstelsel tot in het extreme uit te voeren met gebruikmaking van extreme middelen. Een risico is de toepassing van slechte middelen.

ONZE GEDRAGSCOPE VERANDERT
ELKE TWEE JAAR. DUS WE HOEVEN
DE HUIDIGE VERSIE NIET SERIEUS TE
NEMEN.

65. Moreel fallibilisme

De visie dat er mogelijk objectieve morele normen bestaan, maar dat mensen dit niet op betrouwbare of afdoende wijze kunnen vaststellen, omdat empirische kennis altijd kan worden bijgesteld op basis van voortschrijdend inzicht (mensen zijn dus in dit opzicht feilbaar, in het Latijn 'fallibilis').

Een risico is dat morele normen niet serieus worden genomen, omdat ze op elk moment kunnen worden aangepast.

ALLE BEDRIJFSWINST VAN DIT JAAR
GAAT NAAR ONS NIEUWE ETHIEKPROGRAMMA!

66. Moreel fanatisme

De visie dat een ongebreidelde kritische ijver (fanatisme) noodzakelijk is om ethiek te bevorderen. Een risico is dat mensen obsessief worden.

67. Moreel fatalisme

De visie dat het lot van mensen vooraf is gedetermineerd, waarbij de nadruk ligt op de negatieve of tragische aard van het menselijk leven en de onmacht (het fatale) om het eigen lot te veranderen. Een risico is dat mensen (te) negatief worden over ethiek in de praktijk.

VOLGENS HOOFDSTUK 13, ARTIKEL 15,
SECTIE 3, PARAGRAAF 2, REGEL 4 VAN
ONZE GEDRAGSCODE IS JOUW GEDRAG
ONTOELAATBAAR!

68. Moreel formalisme
(ook: **codisme**, **legalisme**
en **nomisme**)

De visie die de strikte naleving van formele wetten en regels benadrukt. Een risico is dat men nalaat na te denken over wat men zelf ethisch vindt.

COMMUNICEREN DAT WE ETHIEK
BOVEN WINST STELLEN, ZORGT ERVOOR
DAT WE NOG MEER WINST GAAN
MAKEN!

69. Moreel functionalisme
(ook: instrumentalisme)

De visie dat ethiek slechts een handig instrument (functie) voor andere doeleinden dient te zijn. Een risico is dat ethiek niet wordt gezien als waarde op zich.

HET IS MIJ EEN GENOEGEN DIT
GENOTSMIDDEL TER GENOEGDOENING
AAN TE BIEDEN.

70. Moreel hedonisme (met **epicurisme** als de verlichte versie)

De visie dat genot (in het
Grieks 'hèdonè') het hoogste
goed is en de fundamentele
standaard van ethische
oordelen zou moeten zijn.
Een risico is de schending van
andere belangen en principes.

SORRY,
IK HEB GEEN CONTROLE OVER MIJN HAND!

71. Moreel hybridisme

De visie dat de psyche van een mens uit verschillende (hybride) onderdelen bestaat: het id (de basale, instinctieve neigingen: wat we nodig hebben, willen en verlangen), het superego (dat de kritische, moraliserende rol vervult, zoals het geweten) en het ego (het georganiseerde, realistische deel dat bemiddelt tussen het id en het superego). Een risico is dat mensen hun id gebruiken als een excuus voor onethisch gedrag.

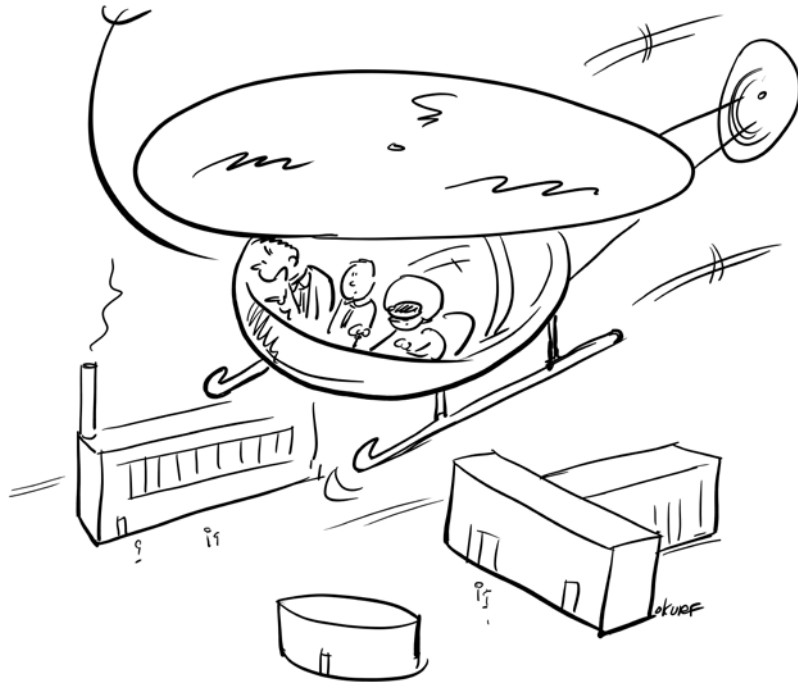
• IK ZWEER DAT IK DE BELANGEN
VAN DE KLANT ALTIJD CENTRAAL STEL.

72. Moreel hypocritisme

De visie dat het toelaatbaar is om zich anders te gedragen dan volgens de morele principes en waarden die men naar eigen zeggen heeft (oftewel hypocrisie is geoorloofd). Een risico is dat iemand corrupt wordt wanneer de tegenstelling tussen moraliteit en praktijk toeneemt.

IK VIND DEZE HELICOPTERBUK GERIEFLIJK.
JE ZIET ALLES EN TOCH OOK NIETS.

73. Moreel ignorantisme

De visie dat onwetendheid (ignorantie) goed is wanneer zij ervoor zorgt dat een individu niet te veel morele verantwoordelijkheid neemt. Een risico is dat mensen bewust onwetend blijven over kwesties waarin zij morele verantwoordelijkheid dragen.

74. Moreel illusionisme

De visie dat ethiek slechts een illusie is en dat bedrog gunstig is. Een risico is dat de realiteit wordt genegeerd.

75. Immoralisme

De visie dat de conventionele moraliteit, elke systematische benadering van ethiek en zelfs ethiek zelf verwerpt. Een risico is dat alle morele waarden en normen worden genegeerd.

ALS JE NIET PER DIRECT ONZE
LEVERANCIERSCODE VOLLEDIG INVOERT,
BEËINDIGEN WIJ ONS CONTRACT,
ZETTEN WIJ JE OP DE ZWARTE LIJST
EN GA JE FAILLIET!

76. Moreel imperialisme

De visie dat men de eigen moraliteit aan anderen moet aanprijzen en opleggen om zo controle te krijgen over hún moraliteit (en het eigen morele imperium uitbreidt). Een risico is dat de moraliteit van anderen wordt onderdrukt.

DANKZIJ JOU HADDEN WE VORIG JAAR
GEEN COMPLIANCE INCIDENTEN MEER.
DAAROM HEEFT DE DIRECTIE BESLOTEN
JOUW FUNCTIE ALS COMPLIANCE OFFICER
TE SCHRAPPEN.!

77. Moreel incidentalisme

De visie dat aandacht voor ethiek alleen nodig is na incidenten. Een risico is dat de preventieve waarde van ethiek geen aandacht krijgt.

IS HET NIET VREEMD DAT IK ALS
INKOPER NIETS MAG AANNEMEN,
TERWIJL MIJN COLLEGA'S VAN VERKOOP
DURE CADEAUS MOGEN GEVEN
AAN KLANTEN?

78. Moreel incompatibilisme

De visie dat verschillende morele visies met elkaar conflicteren en niet met elkaar in overeenstemming kunnen worden gebracht (oftewel ze zijn incompatibel). Een risico is dat wanneer dat wél kan, de overeenstemming en verzoening niet wordt gezocht.

WIJ HEBBEN INDERDAAD EEN
ETHIEKBELEID. EEN HEEL
DUIDELIJKE ZELFS. HET STELT
DAT ELKE ETHIEK ETHISCH IS!

79. Moreel indifferentisme

De visie dat ethische normen, benaderingen en theorieën allemaal gelijk en gelijkwaardig zijn (en dus om het even, indifferent, zijn). Een risico is dat elke norm wordt getolereerd.

IK STEUN DE MENSENRECHTEN VOLLEDIG...
ZOLANG HET MAAR GEEN Plichten
VOOR MIJ INHOUDT.

80. Moreel individualisme
(ook: **claimisme** en
personalisme)

De visie dat individuele belangen en rechten het belangrijkste zijn en dat het individu de hoogste waarde heeft. Een risico is dat mensen hun plichten jegens anderen verzuimen.

U WILT BEWIJS DAT WIJ EEN ETHISCH
BEDRIJF ZIJN? WELNU, ETHIEK ZIT HIER
IN DE LICHT. WE ADEMEN ETHIEK,
ALTIJD EN OVERAL.
HET ZIT IN ONS DNA!

81. Moreel integrativisme

De visie dat ethiek allesomvattend (integratief) moet zijn vanwege haar universele relevantie. Een risico is dat ethiek overal in wordt geïntegreerd en daardoor onzichtbaar en onherkenbaar wordt.

• KURF

82. Moreel intentionalisme

De visie dat motieven en houding (oftewel intenties) de objecten van morele evaluatie zijn. Een risico is dat onethisch gedrag wordt geneutraliseerd door een beroep te doen op de goede intenties.

WE HEBBEN HET
ADVIES VAN DE
ETHIEK COMMISSIE
ONTVANGEN :
BIJ TWIJFEL
NIET DOEN!

DUS, ALS WE ER
ZÉKER VAN ZIJN
DAT WE HET NIET
MOGEN DOEN,
DAN MOETEN WE
HET DOEN!

83. Moreel interpretativisme

De visie dat elke ethische norm een kwestie van interpretatie is. Een risico is dat er verkeerde interpretaties ontstaan.

84. Moreel intuïtionisme

De visie dat ons intuïtieve bewustzijn van wat goed of slecht is de fundering vormt voor onze ethische kennis. Een risico is dat mensen hun intuïtie misbruiken.

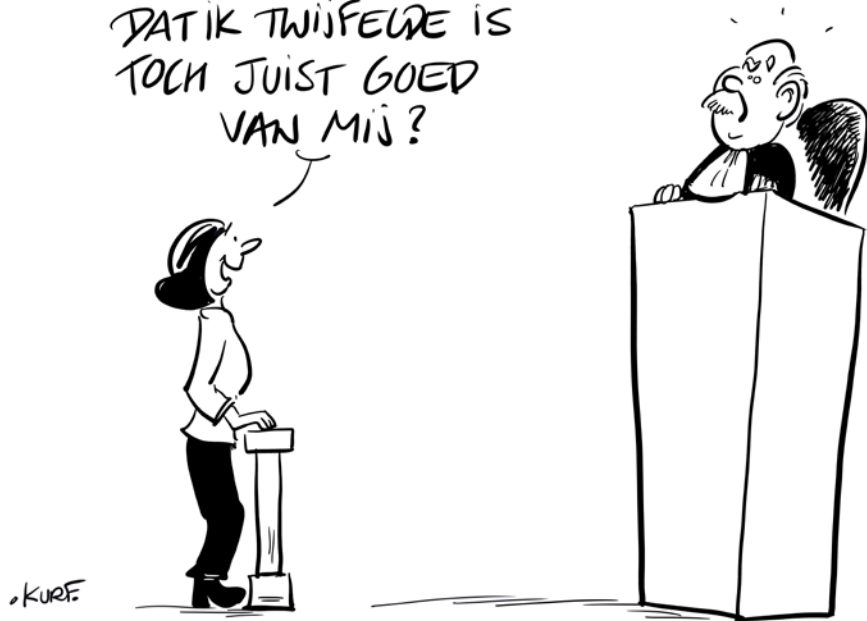

85. Moreel isolationisme

De visie dat men alleen de moraliteit van de eigen cultuur kan begrijpen, niet die van andere culturen (men is daarvan geïsoleerd). Een risico is dat kritiek uit andere culturen wordt verworpen.

• Kunk

IK HAD ZELF OOK
GROTE TWIJFELS OVER
DE WETTINGHEID VAN
MIJN GEDRAG! MAAR
DAT IK TWIJFELDE IS
TOCH JUIST GOED
VAN MIJ?

86. Moreel laksisme

De visie dat in gevallen van twijfel over morele zaken het vrijere (lakse) pad het juiste is. Een risico is dat vrijheid toeneemt ten koste van morele normen.

JOUW MAATREGEEL
OM KOSTEN TE BESPAREN
IS EEN MELE GOEDE!

JA, DOOR ALLE ETHIEK
TE DELEGEREN AAN ONZE
MEDEWERKERS, HOEVEN
WI NIETS MEER TE DOEN!

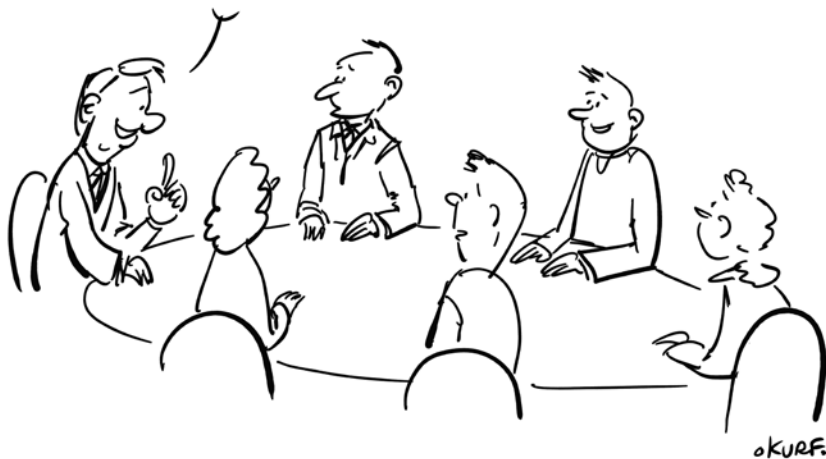

• Kurf.

87. Moreel liberalisme (ook: libertarisme)

De visie dat individuen vrij (in het Latijn 'liber') moeten worden gelaten om hun eigen ethische keuzes te maken, omdat ze hiertoe individueel of als collectief in staat zijn. Een risico is dat het management de morele verantwoordelijkheid afschuift op de werknemers.

IK STEM VOOR ZOLANG WE
VIJF PROCENT VAN DE ILLEGAAL
GEMAAKTE WINST AAN EEN
GOED DOEL SCHENKEN.

88. Moreel licentisme
(ook: **vigilantisme**)

De visie dat mensen het recht (licentie) hebben om zich slecht te gedragen als ze slecht worden behandeld (oog om oog) of wanneer ze goede dingen hebben gedaan (ter compensatie). Een risico is dat onethisch gedrag 'gekocht' wordt met een goede daad.

TUSSEN ONS, ALS BROERS ...
DE AANDELENKOERS VAN HET BEDRIJF
WAARVOOR IK WERK GAAT MORGEN
STERK STIJGEN. JE KUNT AL JE
FINANCIËLE ZORGEN OPLOSSEN DOOR
ZE VANDAAG TE KOPEN!

89. Moreel loyalisme
(ook: **familiarisme** en
nepotisme)

De visie dat mensen en organisaties de grootste verantwoordelijkheid hebben jegens degenen die het dichtst bij hen staan (jegens wie de meeste loyaliteit bestaat). Een risico is de onwetendheid over belangen van degenen die verder af staan in bewustzijn, afstand en tijd.

ONS NIEUWE TALENTENMODEL
BEVAT VIER TYPEN TALENTEN:
WOLVEN, SLAGEN, HAAIEN
EN GIFKIKKERS!

90. Moreel malisme

De visie dat de wereld slecht (mal) is. Een risico is dat het slechte wordt getolereerd of zelfs uitgevoerd.

WIJ VAN HET MANAGEMENT
HEBBEN BESLOTEN EEN
NIEUWE MANIER TE PROBEREN
OM IEDERS GEWETEN TE REINIGEN!

91. Moreel managerialisme

De visie dat ethiek gemanaged kan en moet worden.

Een risico is overdreven en rigoureuze maatregelen.

IK KAN MAAR NIET BEGRIJPEN
WAAROM WE ZO'N SLECHTE
REPUTATIE HEBBEN. WE ZIJN
TOCH HEEL ETHISCH?

WE GEBRUIKEN DE KOPIEERMACHINE
NIET VOOR PRIVÉ DOELEINDEN,
WE BEGINNEN ALTIJD OP TIJD EN
WE ACCEPTEREN GEEN
INTIEME RELATIES
TUSSEN COLLEGA'S!

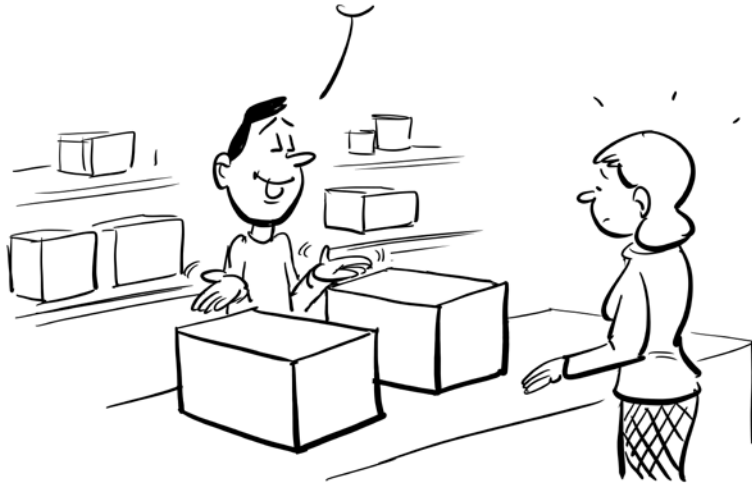
TUSSEN HAAKJES,
ALS JIJ DE NIEUWE
PRIJSAFSPRAKEN
MET DE
CONCURRENTEN
GAAT MAKEN,
ZORG IK DAT WE
ONZE AFGEKEURDE
PRODUCTEN KUNNEN
BLIJVEN VERKOPEN!

92. Moreel marginalisme

De visie dat moraliteit relevant is, maar niet erg belangrijk, oftewel van marginale betekenis. Een risico is dat ethiek alleen wordt toegepast op kleine kwesties, niet op grote.

WILT U ONS PRODUCT
MET OF ZONDER ETHIEK ?

93. Moreel marktisme

De visie dat de markt bepaalt wat ethisch en onethisch is via het vraag-en-aanbodprincipe. Een risico is dat er geen ethiek is als er geen markt voor ethiek is.

KURF

IS DIT NOU GEEN
VERBLUFFEND
EN VET PRODUCT ?

94. Moreel materialisme

De visie dat producten (materie) intrinsieke goedheid bevatten en bedrijven daarom de plicht hebben om ze te produceren (en consumenten om ze te kopen). Een risico is dat andere morele aannames over het economische systeem blind worden geaccepteerd.

BINNEN TIEN JAAR HEBBEN WE AL
ONZE WERKNEMERS VERVANGEN DOOR
GOED GEPROGRAMMEERDE ROBOTS,
ZODAT WE GEEN COMPLIANCE-RISICO'S
MEER LOPEN!

95. Moreel meliorisme

De visie dat de wereld neigt naar
morele verbetering (in het Latijn
'melior'). Een risico is de
ontkenning van dreigingen die
de wereld moreel verslechteren.

ALS JULIE DIT VOORSTEL ACCEPTEREN,
GAAN JULLIE ALLEMAAL NAAR DE HEL OM
VOOR DE EEUWIGHEID TE BRANDEN!

96. Moreel messianisme

De visie dat men de ethiek van anderen dient te redden (als een verlosser, messias) door hen voor het kwade te behoeden. Een risico is opdringerigheid.

o. Kuiper

97. Moreel metisme

De visie dat moraliteit alleen bestaat als zij meetbaar is. Een risico is dat de focus ligt op de meting en het gemetene, niet op wat het betekent.

WAT IS HET GOEDKOOPSTE
EN GEMAKKELIJKSTE
ETHIEK PROGRAMMA DAT
JULLIE LEVEREN?

98. Moreel minimalisme

De visie dat ethiek wel aandacht verdient, maar beperkt (minimaal). Een risico is dat ethiek te weinig aandacht krijgt.

• Kurf.

IK BEWONDER DE ETHIEK
VAN UW ORGANISATIE.
DAAROM WIL IK HIER GRAAG
KOMEN WERKEN, ZODAT
IK MIJN EIGEN ETHIEK
KAN VERVANGEN.

99. Moreel modestisme

De visie dat de ethiek van anderen beter is dan de eigen ethiek (omdat men modest is). Een risico is de devaluatie van de eigen ethiek.

WE HEBBEN EEN SIMPEL COMPLIANCE
HANDVEST. MIJN STEM ALS DIRECTEUR
EN JOUW STEM ALS COMPLIANCE OFFICER
HEBBEN HETZELFDE GEWICHT.
EN BIJ GEUIJKE STEMMEN
TELT MIJN STEM DUBBEL!

„Kurf.

100. Moreel monarchisme

De visie dat het management van een organisatie als een monarch brede morele autonomie moet hebben. Een risico is dat toezichthoudende functies op het management (zoals compliance, risicomanagement en audit) een marginale rol hebben.

IK WORSTEL MET
EEN DILEMMA
DAT IK GRAAG MET
U WIL BESPREKEN!

SUPER!
DAARNA GEEF
IK JE DE
OPLOSSING!

101. Moreel monisme

De visie dat er eenheid bestaat met één (in het Grieks 'monos') overstijgende waarde of principe, of overstijgend doel. Een risico is het negeren van daadwerkelijke dilemma's.

ZEER OPMERKELIJK DAT
ZE ONS DE BEDRIJFSCREDITCARD
HEBBEN TOEVERTROUWD!

102. Moreel naïvisme

De visie dat men kwesties en andere personen op een simpele en onschuldige (naïeve) manier moet benaderen om zelf niet wantrouwend en angstig te worden. Een risico is dat er te veel vertrouwen wordt gesteld in de goedheid van anderen.

IK HEB DEZE VLAGGENDOEK
GEKOZEN OMDAT IK VIND DAT
MIJN BEDRIJF MEER EIGEN GEZICHT
MOET KRIJGEN!

103. Moreel narcisme

De visie dat het najagen van ijdele en egoïstische voldoening (zoals Narcissus dat deed) tot op zekere hoogte moreel wenselijk is. Een risico is zelfgenoegzaamheid.

WIJ STREVEN EEN ZEER
VERHEVEN EN PROGRESSIEVE
ETHIEK NA DIE VOLLEDIG IN
OVEREENSTEMMING IS MET
WAT WIJ IN DE PRAKTIJK
AL DOEN.

oliver

104. Moreel naturalisme

De visie dat alleen natuurlijke (en niet bovennatuurlijke en spirituele) wetten en krachten de wereld besturen. Morele aanspraken betreffen uiteindelijk kenmerken en feiten over mensen, de menselijke natuur en menselijke maatschappijen. Een risico is dat wat zou moeten worden gedaan, wordt afgeleid uit hoe het is (wat in de natuur bestaat).

IK HEB EÉN VRAAG OVER
JE ETHISCHE PRESTATIES
VAN HET AFGELOPEN JAAR:
HOE VAAK HEB JE
ONETHISCH GEHANDELD?

105. Moreel negativisme

De visie dat ethiek een negatief concept is, begrepen in termen van pijn, kosten, begrenzingen en beperkingen. Een risico is de focus op het voorkomen van onethisch gedrag in plaats van óók het vertonen van ethisch gedrag.

VOLGENS DIT RAPPORT IS DERTIG
PROCENT VAN ONS BEDRIJF ONETHISCH.
DAT IS NOGAL EEN FLINKE TEGENVALLER!
HOE KUNNEN WE DE RESTERENDE
ZEVENTIG PROCENT REPAREREN?

106. Moreel nihilisme

De visie die ethiek volledig verwerpt (nihileert) omdat spreken over een objectieve moraliteit incoherent is en geen fundering heeft. Een risico is dat men probeert zich zo onethisch mogelijk te gedragen.

o. Kurf.

HET AANPASSEN VAN INKOMEN
KLINKT VOOR MIJN GEWETEN
EEN STUK BETER DAN STELEN!

107. Moreel nominalisme

De visie dat de benaming van dingen de realiteit bepaalt. Een risico is verkeerd gebruik van eufemismen, waardoor verkeerde praktijken minder slecht, neutraal of zelfs goed worden.

IK BEN NIET GEÏNTERESSEERD IN
JULIE OVERTUIGINGEN EN VERWACHTINGEN.
HET GAAT OM DE OBJECTIEVE
WAARHEID!

108. Moreel objectivisme (gevormd
door **universalisme**,
realisme en **absolutisme**)

De visie dat morele normen
zijn gebaseerd op de
(objectieve) realiteit van de
menselijke natuur en
onafhankelijk zijn van de geest.
Een risico is dat subjectieve
meningen worden weggewuifd.

WAT NIET WEET,
WAT NIET DEERT!

109. Moreel obscurisme

De visie dat het acceptabel is om anderen bewust onwetend (obscuur) te houden. Een risico is dat anderen worden verhinderd om voor zichzelf goede keuzes te maken.

IK HEB EEN ONAFHANKELIJKE GEEST!
IS DE BAAS ERGENS VÓÓR,
DAN BEN IK TEGEN;
IS HIJ TEGEN,
DAN BEN IK VÓÓR!

110. Moreel obstructionisme

De visie dat het acceptabel is, of zelfs een plicht, om normen tegen te werken (en dus obstructie te plegen) die door anderen worden voorgesteld. Een risico is dat zelfs goede normen worden tegengewerkt.

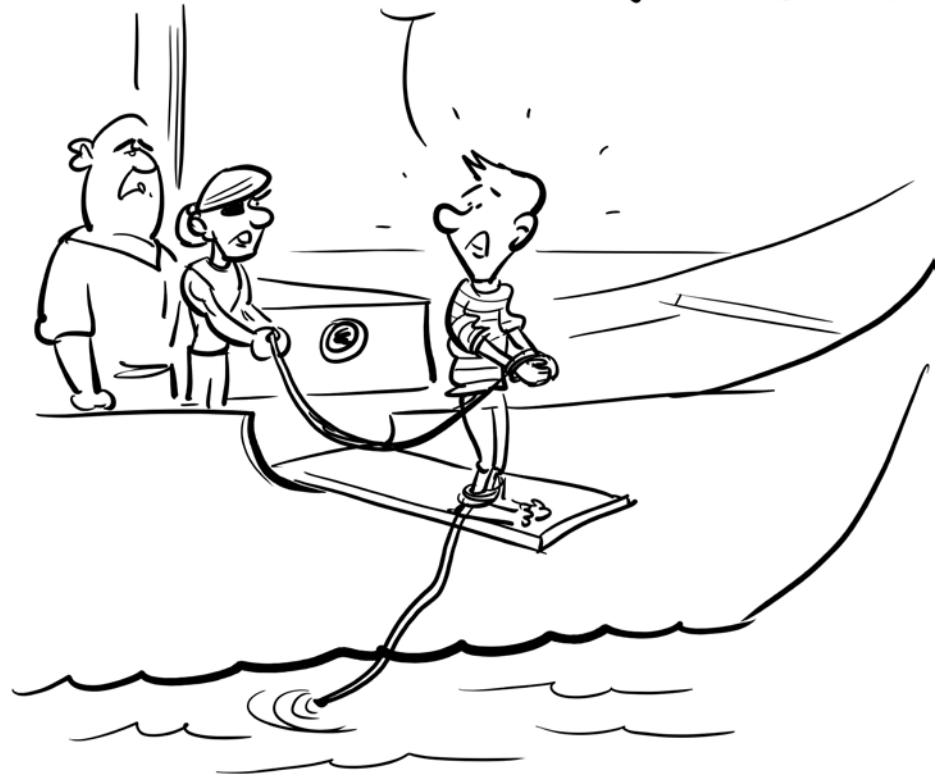
INTEGRITEIT IS ZO BELANGRIJK
VOOR ONS DAT WE HAAR ALLEEN
VERKOPEN AAN DE HOOGSTE BIEDER.

111. Moreel opportunisme

De visie dat het acceptabel is om te profiteren van de omstandigheden (wanneer het opportuun is), zonder veel aandacht voor principes. Een risico is dat ethiek wordt opgeofferd wanneer dat gunstig uitpakt.

MAAR IK KNIPOOGDE ALLEEN
NAAR EEN VAN MIJN COLLEGA'S.

112. Moreel oppressivisme

De visie dat mensen zich alleen ethisch gedragen wanneer ze daartoe door oppressie worden verplicht en gedwongen. Een risico is hardvochtige handhaving.

ONZE ORGANISATIE IS
ZOVEEL FLEXIBELER GEWORDEN
SINDE WE ONZE ETHIEK
HEBBEN UITBESTEED.!

113. Moreel outsourcing

De visie dat het acceptabel is om ethische verantwoordelijkheid aan anderen over te dragen en uit te besteden (te outsourcen), zoals experts en specialisten. Een risico is dat men de eigen verantwoordelijkheden vermijdt en afschuift.

IK WIL JULIE LATEN WETEN
DAT WE EEN GEHEIME OVEREENKOMST
HEBBEN MET ONZE BELANGRIJKSTE
CONCURRENTEN OM DE
VERKOOPPRIJS VAN ONZE PRODUCTEN
TE VERHOGEN MET TWINTIG
PROCENT.

114. Moreel pacifisme

De visie dat vrede (van het Latijnse 'pacificus') de hoogste waarde is. Een risico is dat mensen ethische kwesties negeren die de vrede kunnen verstoren.

o kuerf.

115. Moreel partnerisme
(ook: co-makerisme)

De visie dat men niet alleen kan beslissen of handelen betreffende belangrijke ethische zaken, maar dat anderen (partners) nodig zijn. Een risico is dat men anderen betreft bij onethische handelingen.

OP IEDER POTJE PAST EEN DEKSEL.
EEN GOEDE MANAGER VINDT DUS
BIJ ELK VRAAGSTUK DE ETHIEK
DIE PAST!

116. Moreel particularisme

De visie dat er geen dwingende morele principes zijn die altijd toepasbaar zijn, maar dat morele oordelen per casus (particuliere situatie) worden geveld.

Een risico is dat elke specifieke casus zijn eigen selectieve moraliteit heeft.

IK HEB NOG NOOIT GELOGEN.
IK HEB ZELFS NOG NOOIT
ONGEPASTE GEDACHTEN
GEHAD!

117. Moreel perfectionisme
(ook: **punctualisme** en
utopianisme)

De visie dat morele perfectie
de hoogste waarde is.
Een risico is dat mensen
suggereren dat ze foutloos,
feilloos en volledig integer zijn.

IK VOND HET ALTIJD
HEEL MOEDIG VAN HEM
DAT HIJ DE REGELS
ONTWEET!

IK VOND HEM
DAARIN ZO
CREATIEF.

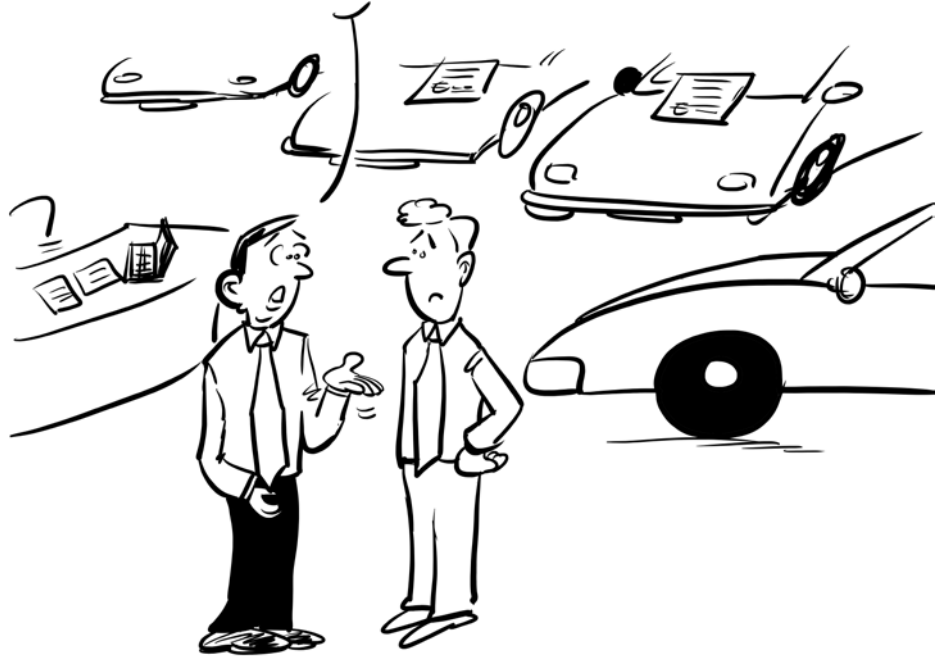

EN IK VOND DAT
HIJ JUIST ENORM
LOYAAL WAS AAN
ONZE ORGANISATIE.

118. Moreel perspectivisme (ook: polylogisme)

De visie dat morele oordelen afhankelijk zijn van de context of het gezichtspunt (perspectief) van het individu en dat er veel gelijkwaardige morele meningen bestaan over ieder onderwerp. Een risico is dat mensen een positieve mening kunnen hebben over onethisch gedrag.

ZONDER ETHIEK IS ONS WERK
AL MOEILIJK GENOEG!

119. Moreel pessimisme
(met **pejorativisme** als hevig
pessimisme)

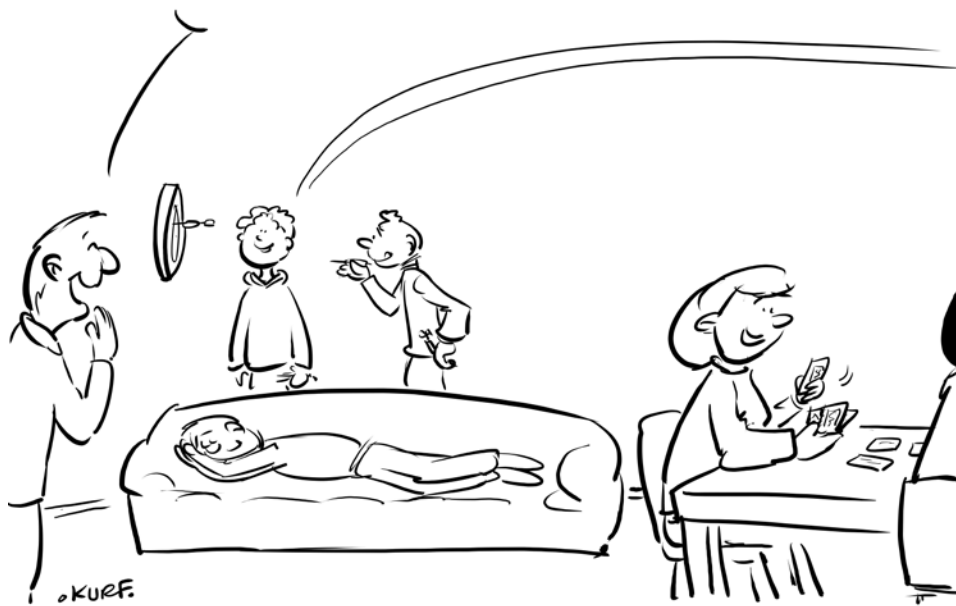
De visie dat de realiteit en de wereld in essentie boosaardig en slecht zijn en dat ware ethiek onhaalbaar is. Een risico is dat dit wordt gebruikt om slecht gedrag te rechtvaardigen.

120. Moreel pluralisme

De visie dat er verschillende (plurale), even juiste, maar met elkaar onverenigbare fundamentele waarden bestaan die in veel gevallen niet objectief kunnen worden gerangschikt naar belangrijkheid. Een risico is dat besluitvorming onmogelijk wordt wanneer er aan alle kanten aan iemand wordt getrokken.

IK BEGRIJP WEL WAAROM
ONZE BEDRIJFSETHIEK
ZO POPULAIR IS!

121. Moreel populisme

De visie dat normen begrijpelijk moeten worden gemaakt voor en in het belang van 'de gewone man' (het volk, van het Latijnse 'populus'). Een risico is dat moraliteit te populair wordt gemaakt.

IK WIL GRAAG EEN
ETHISCH DILEMMA
MET JULIE DELEN!

OH NEE

PFFF

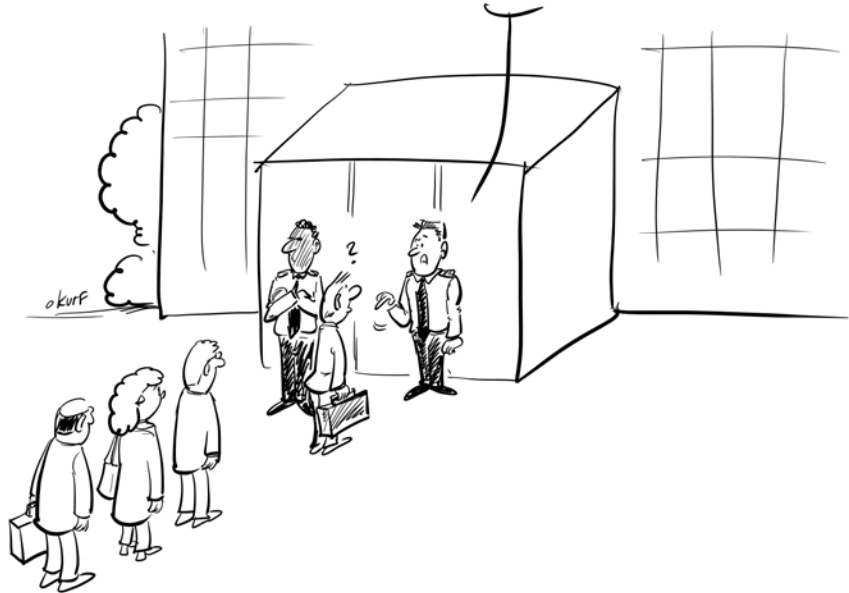
oKURF

122. Moreel pragmatisme

De visie die de praktische waarde en toepassing van ethiek benadrukt (gaat vooral om de daad, het pragmatische). Een risico is gebrek aan reflectie.

HEEFT U ZICH GISTEREN NA
HET WERK VOORBEELDIG GEDRAGEN?

123. Moreel prescriptivisme (ook: moralisme)

De visie dat de functie van ethiek is voor te schrijven (oftewel prescriberen) wat mensen (niet) moeten doen. Een risico is dat ethiek te veel wordt voorgeschreven.

WE HEBBEN GEEN
EIGEN BEDRIJFS CODE NODIG.
HET GAAT ER OM DAT WE ELKAAR
EN ONZE NAASTEN LIEFHEBBEN!

124. Moreel primitivisme

De visie dat een simpele en natuurlijke (primitieve) moraliteit de beste is. Een risico is dat moraliteit niet toereikend is voor actuele of complexe kwesties.

125. Moreel privatisme

De visie dat ethiek persoonlijk en privé (privaat) is. Een risico is dat mensen niet geacht worden hun geweten tijdens het werk te gebruiken.

MIJ VALT NIETS TE VERWIJSTEN.
IK HEB JULIE VOORAF LATEN WETEN
DAT IK HET SMEERGELD ZOU
ACCEPTEREN!

126. Moreel proceduralisme
(ook: procesisme)

De visie dat men zich ethisch gedraagt zolang men zich aan de procedurele normen houdt. Een risico is de ontkenning van substantiële normen.

WE ZETTEN ALLES IN OP
WINSTMAXIMALISATIE, ZODAT
WE GENOEG GELD HEBBEN
OM TE INVESTEREN IN HET
MILIEU EN DE MENSEN!

127. Moreel profijtisme

De visie dat winst (profijt) maken de hoogste morele waarde is, omdat winst het middel is om de belangen van anderen te dienen. Een risico is dat andere waarden worden geschonden.

DOOR DEZE CHIP ZAL HIJ DUS
NOOIT MEER VERKEERDE DINGEN
DOEN?

OKURF

128. Moreel programmisme

De visie dat ethiek kan worden geprogrammeerd. Een risico is dat er geen ruimte is voor het onverwachte.

MIJN BEDRIJF IS STERK
MISSIE GEDREVEN.
WE HEBBEN ONZE MISSIE
MINSTENS ZEVEN KEER
VERANDERD IN DE AFGELOPEN
TIEN JAAR.

129. Moreel radicalisme

De visie dat grote (radicale) wijzingen in moraliteit nodig zijn. Een risico is te vaak en te grote veranderingen.

HEEFT U EEN MEDICIJN TEGEN
MIJN OVERGEVOELIGHEID VOOR
ALLE ETHISCHE DILEMMA'S
OP MIJN WERK ?

130. Moreel rationalisme

De visie dat morele waarheden en standaarden a priori kenbaar zijn door helder redeneren en onafhankelijk denken (gebruik van de ratio). Een risico is dat het morele gevoel wordt uitgeschakeld.

IK BEN TEGEN
PRIJSAFSPRAKEN
MET CONCURRENTEN!

DAT IS ONJUIST.
PRIJSAFSPRAKEN
ZIJN FEITELIJK
JUIST GOED VOOR
DE ECONOMIE!

131. Moreel realisme (ook:
normalisme en **normisme**;
onderdeel van **cognitivism**)

De visie dat morele stellingen aan
objectieve feiten refereren (de
realiteit), onafhankelijk van de
menselijke geest en mening.
Een risico is dat ethiek
onpersoonlijk en afstandelijk wordt.

IK HOU VAN EINSTEINS
RELATIVITEITSTHEORIE.

INDERDAAD. ONZE KANS
OP DE OPDRACHT IS VEEL GROTER
WANNEER WE ONZE EIGEN ETHIEK
RELATIVEREN EN NEGEREN!

© KURF

132. Moreel relativisme

De visie dat opvattingen van moraliteit relatief zijn aan de persoon of groep die de opvattingen heeft. Een risico is ontkenning van universele morele waarden.

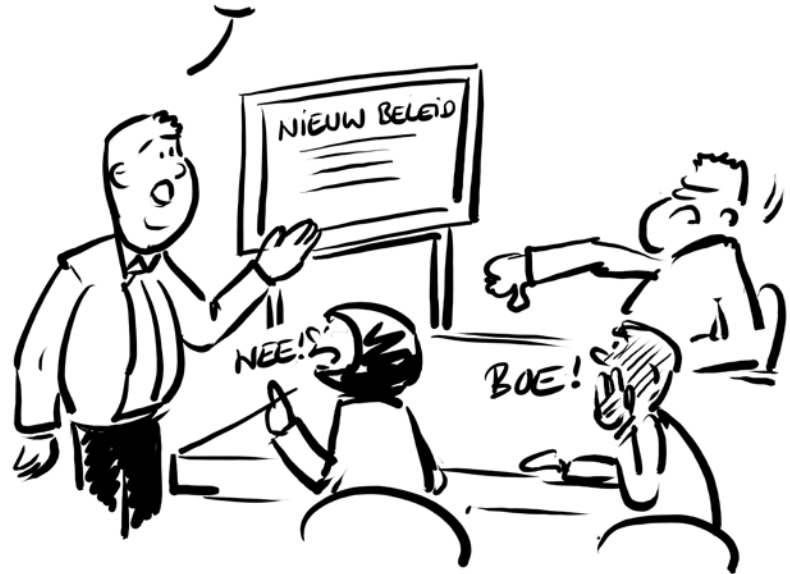
GRAAG MORGEN OM 12 UUR UITVOEREN
ETHIEKMAATREGEL 3, 37, 62 EN 89.

133. Moreel reparisme
(ook: **fixisme**)

De visie dat wanneer ethiek beschadigd raakt, deze zo snel mogelijk gerepareerd kan en moet worden. Een risico is ontkenning van de complexiteit van verbetering van ethiek.

IK WIL JULIE KENNIS LATEN
MAKEN MET ONS NIEUWE BELEID
VOOR SOCIALE..

„KURF.

134. Moreel scepticisme (met
pyrronisme als totaal of
radicaal scepticisme)

De visie dat alle aanspraken op
morele kennis betwijfeld of actief
afgewezen moeten worden
(men is sceptisch). Een risico
is dat men op voorhand tegen
iedere morele norm is.

135. Moreel sensationisme
(ook: **sensualisme**)

De visie dat moraliteit is
opgebouwd uit onze
waarnemingen (sensaties).
Een risico is ontkenning
van objectieve moraliteit.

HET IS ONETHISCH,
MAAR GELUKKIG WEL
BEDRIJFSETHISCH!

136. Moreel separatisme
(ook: **secessionisme** en
segregatisme)

De visie dat de deelgebieden van de ethiek, zoals de bedrijfsethiek, (deels) andere normen voorschrijven dan de algemene ethiek vanwege specifieke eigenschappen van het deelgebied (de deelgebieden zijn ieder separaat van de algemene ethiek). Een risico is dat bedrijfsethiek haar ethiek verliest.

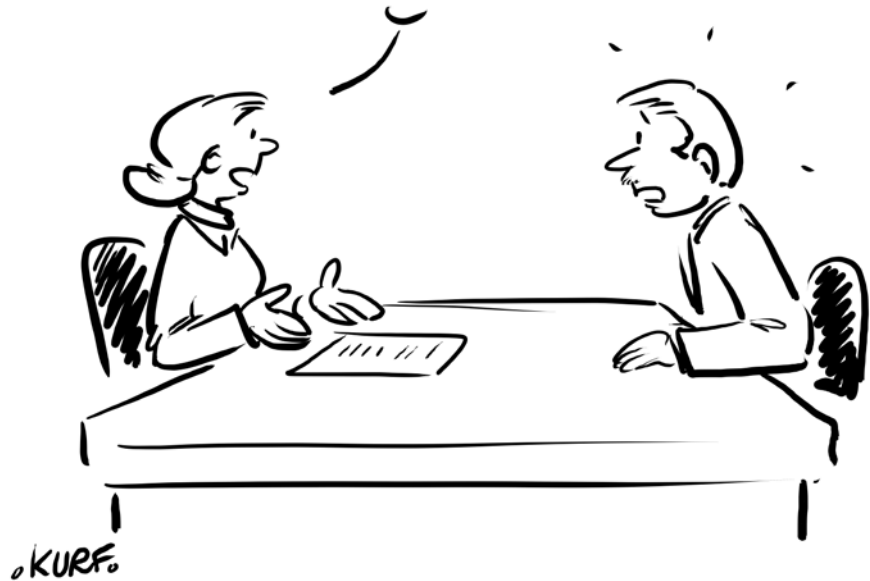
WANNEER WE OVER TWEE DAGEN
KLAAR ZIJN MET ALLE COMPLIANCE
DOSSIERS, KUNNEN WE DAARNA
DE TEUGELS WEER LATEN
VIEREN!

137. Moreel shortisme

De visie die zich excessief richt op goede daden op de korte termijn (op de 'short term'). Een risico is dat deze vorm van aandacht voor ethiek niet is vol te houden.

HELAAS KUNNEN WE U GEEN
BAAN AANBIEDEN. WE ZIJN
EEN FLEXIBEL BEDRIJF EN
WILLEN EEN COLLEGA MET
EEN FLEXIBELE ETHIEK!

138. Moreel situationisme

De visie dat de vigerende omstandigheden (de situatie) meer gewicht verdienen in ethische besluitvorming dan algemene of universele normen. Een risico is dat ethiek te flexibel wordt.

139. Moreel spijtisme

De visie dat onethisch gedrag geen probleem is, zolang mensen er spijt van hebben. Een risico is dat men zich makkelijk onethisch gedraagt met het idee dat men achteraf betreurt en spijt betuigt.

ZOLANG IK DOE WAT IK DENK,
HOEF JE MIJ NIET TE
CORRIGEREN!

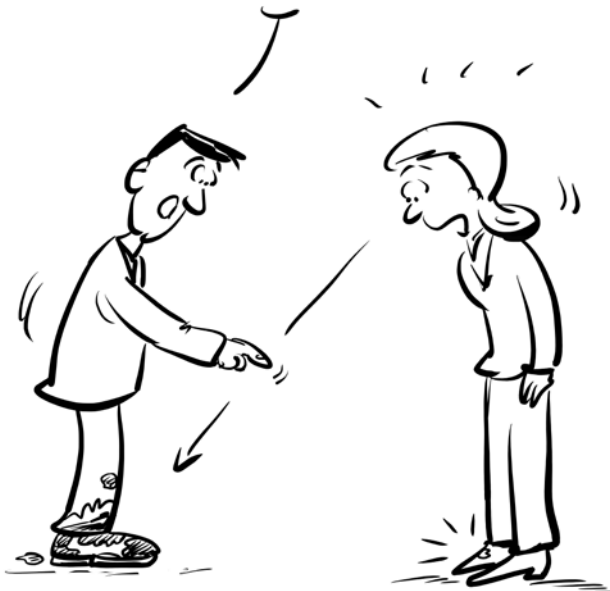
140. Moreel subjectivisme (onderdeel van **cognitivisme** en bestaande uit **irrationalisme**, **nihilisme** en **emotionalisme**)

De visie dat wat goed en slecht is, wordt bepaald door wat iemand (het subject) denkt of voelt dat goed en slecht is (afwijzing van objectiviteit). Een risico is dat onethisch gedrag niet laakbaar is, zolang de plegers handelen in overeenstemming met wat zij denken of voelen dat goed is.

141. Moreel supremacisme (met **seksisme** als element, ook: **chauvinisme** en **sectarisme**)

De visie dat er verschillende kenmerken zijn (zoals leeftijd, ras of sociale klasse) die sommige mensen superieur maken aan anderen. Het is daarom acceptabel dat de superieure mensen controle hebben over de anderen, hen controleren en ondergeschikt maken. Een risico is zelfingenomenheid en onderdrukking.

NOEM JE DAT
GOED GEPOETSTE SCHOENEN?

142. Moreel symbolisme

De visie dat moraliteit wordt (of zou moeten worden) gepresenteerd in symbolen die staan voor moraliteit. Een risico is uitsluitende focus op symbolen, onderwijl daadwerkelijk onethisch gedrag negerend.

U ZOU EERRIJKE
TEGENOVER MIJ
MOETEN ZIJN!

U DIENT MIJ
MET RESPECT
TE BEHANDELEN!

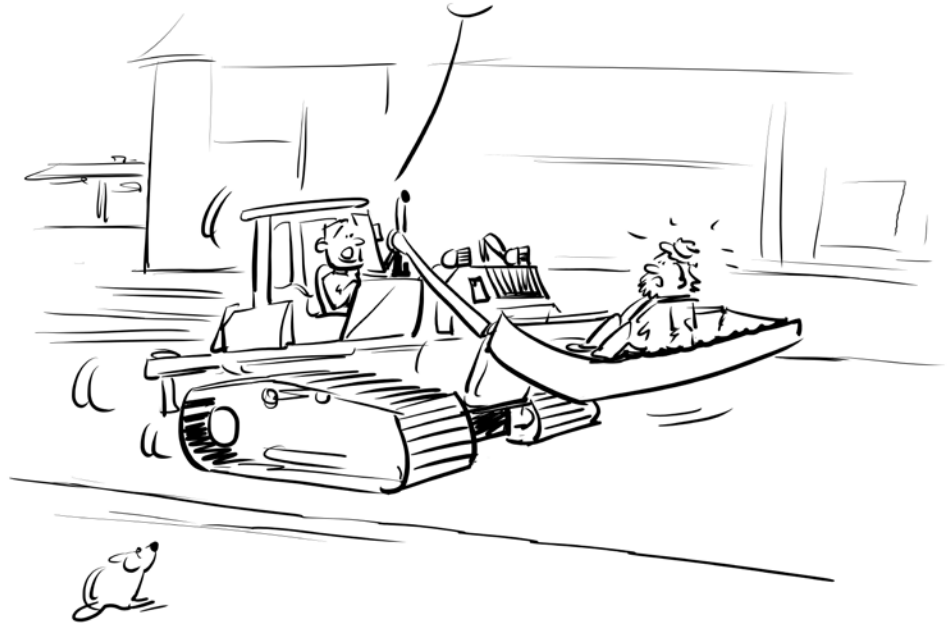
ACH, WEES BLIJ
DAT JULLIE LEVEN!

o KURF.

143. Moreel syncretisme

De visie die probeert schijnbaar onverenigbare morele principes, standaarden en meningen met elkaar te verenigen (syncretiseren). Een risico is dat echte dilemma's worden genegeerd.

HET IS ALLEEN MIJN TAAK
OM DE WEG LEEG TE MAKEN.

144. Moreel takisme

De visie dat de belangrijkste morele verantwoordelijkheid is om de eigen taak of functie uit te voeren of uit te oefenen. Een risico is het negeren van andere normen.

Stuit

WE PRESENTEREN VANDAAG DRIE NIEUWE GEDRAGSCODES IN ONZE SERIE :

- NR. 11 'GEBRUIK VAN SOCIALE MEDIA', 21 PAGINA'S
- NR. 12 'KLEDING VOORSCHRIFTEN', 19 PAGINA'S
- NR. 13 'VERBODEN PRIVÉ ACTIVITEITEN', 34 PAGINA'S

145. Moreel totalitarisme (verwant aan autoritarisme)

De visie dat moraliteit leidend
(totalitair) is voor alles wat iemand
doet. Een risico is dat individuele
voorkeuren worden ondermijnd.

ONZE BEDRIJFSETHIEK IS ZO STERK DAT
WE WILLEN DAT IEDEREEN IN ONZE
SECTOR HAAR VOLGT!

146. Moreel triomfisme

De visie dat één specifieke morele overtuiging beter is dan alle andere overtuigingen en in staat is over de andere te zegevieren (trionferen). Een risico is neerbuigendheid over andere overtuigingen.

o kuref

ONZE GEDRAGSCODE IS ZO
UITMUNTEND DAT JE NIET
ZELF HOEFT TE DENKEN.

147. Moreel universalisme
(tegengesteld aan **moreel**
nihilisme en **relativisme**)

De visie dat sommige ethische normen van toepassing zijn op alle individuen die zich in dezelfde situatie bevinden (zijn universeel). Een risico is dat er geen ruimte is voor individuele ethiek.

o KURF.

ALS JIJ € 100,- SALARISVERHOOGING
KRIJGT EN IK € 1 MILJOEN,
GAAN WE ER ALLEBEI OP VOORUIT.
MOOI HÈ?

**148. Utilisme (versie van
consequentialisme)**

De visie dat gedrag ethisch is
wanneer het tot het grootste
nut (utiliteit) strekt van alle
betrokken personen (het
grootste nut voor het grootste
aantal, waarbij nut wordt
gemeten in welzijn en geluk).
Een risico is onrechtvaardigheid
in de verdeling van nut.

MIJN INTEGRITEIT IS ZO STERK
DAT IK DEZE STEEKPENNINGEN
KAN ACCEPTEREN!

**149. Virtuïsme (ook:
aristotelianisme en
neo-aristotelianisme)**

De visie dat het (menselijk) karakter (het Engelse 'virtue' betekent deugden) de basis is voor evaluatie en ontwikkeling van ethiek. Een risico is dat men geen rekening houdt met de normen voor het gedrag en de gevolgen van het gedrag.

150. Moreel voluntarisme

De visie dat de individuele wil (in het Latijn 'voluntas') de fundamentele kracht in de wereld is om ethisch gedrag te realiseren. Een risico is dat de context die moreel gedrag faciliteert wordt genegeerd.

ETHICISMEN EN HUN **RISICO'S**: 150 cartoons over ethiek op het werk

Cartoons zijn een krachtig hulpmiddel voor reflectie op ethiek op de werkplek. Dit boek bevat 150 nieuwe cartoons. Elke cartoon verwijst naar een visie op ethiek (een ethicisme) en het bijbehorende risico. De cartoons zijn geschikt om ethische kwesties op het werk op een visuele en humoristische manier aan te kaarten. Tegelijk is dit boek een catalogus van 150 ethicismen die ten grondslag liggen aan hoe met ethiek in het werk om te gaan.

Muel Kaptein is hoogleraar bedrijfsethiek en integriteit aan de Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit. Ook is hij partner bij KPMG, waar hij organisaties helpt hun ethiek te ontwikkelen en auditen.